

MOZARTS WIEN

TILL FOTS GENOM HISTORIEN

Turen genom **Mozarts Wien** är på ca 3,9 km och går genom stadens gamla kärna. Promenaden kan förlängas med **extraturer till Schloss Schönbrunn, ca 6 km från stadskärnan och Mozarts grav, som ligger ca 4,5 km öster om Haus der Musik.**

1 TYSKA ORDENS HUS

Adress: Singerstrasse 7 • www.deutscher-orden.at

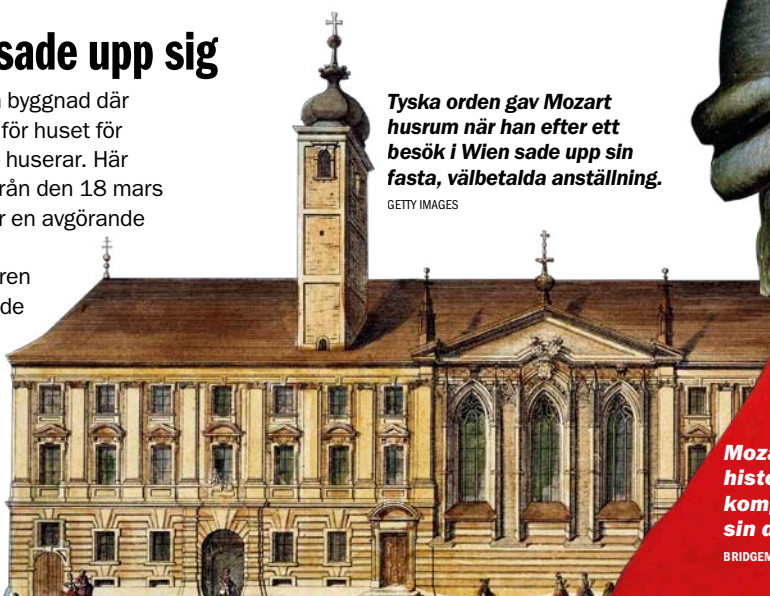
Kompositören sade upp sig

Promenaden börjar vid den byggnad där Tyska orden – eller "Orden för huset för tyskarnas Sankta Maria" – huserar. Här bodde Mozart i 45 dagar, från den 18 mars till den 2 maj 1781. Det var en avgörande period i hans liv.

Den 25-åriga kompositören bodde egentligen fortfarande i sin födelsestad Salzburg där han hade ett bra och välbetalt jobb som hovkompositör åt ärkebiskopen Colloredo. Det var ett drömjobb – många av tidens ▶

Tyska orden gav Mozart husrum när han efter ett besök i Wien sade upp sin fasta, välbetald anställning.

GETTY IMAGES

Mozart var en av historiens viktigaste kompositörer. Fram till sin död bodde han i Wien.

BRIDGEMAN/AGK IMAGES

1 Kompositören sade upp sig fortsatt

► kompositörer slet hårt för att tjäna ihop till livets nödortf. Men Mozart hade större ambitioner än så. Han tyckte att arbetet läste honom konstnärligt och tidigare besök i Wien hade övertygat honom om att musikens huvudstad var den enda staden i världen där han kunde utveckla sin talang. När han blev osams med sin arbetsgivare sade han därför upp sig på stället.

Det var riskabelt att lämna en fast anställning för att bli självständig musiker, men Mozart var säker på att det var rätt. Han hade spelat piano sedan han var tre år, komponerat sedan han var sex och turnerat i Europa sedan han var sju. Med sitt senaste karriärval hade underbarnet

blivit vuxet. Nu skulle han bevisa att han kunde nå framgång.

Under den tid han bodde i Tyska ordens hus gav han en serie konserter. Går man genom porten till gården och sedan åt höger kan man titta ned i en liten lokal. Där spelade Mozart, och här håller man fortfarande sporadiska konserter.

EBBE RASCH

I den lilla konsertsalen i källaren gav Mozart flera mindre konserter.

📍 **Nästa stopp Mozarts första hem 400 meter**

2 MOZARTS FÖRSTA HEM

Adress: Milchgasse 1

Hyresvärdens dotter blev Mozarts hustru

Efter sin vistelse hos Tyska orden hyrde Mozart ett rum hos en fru Weber. Hon var änka och mor till tre döttrar, varav Mozart redan kände den ena, Aloisia. De hade träffat varandra några år tidigare. Kompositören hade blivit förälskad men deras romans utvecklades aldrig. Aloisia gifte sig i stället med konstnären Joseph Lange. Han började måla ett porträtt av Mozart när kompositören hade flyttat in hos Weber. Snart blev Mozart förälskad i Aloisias lillasyster Konstanze.

När han bodde hos Weber skrev Mozart den muntra operan "Enleveringen ur Serajen" om Belmonte som ska befria sin älskade Konstanze från fångenskapen i ett turkiskt palats. Verket blev en stor succé och den utarmade kompositören hävade in så mycket pengar att han fick råd att gifta sig med sin älskade Konstanze.

Mozart skrev en opera hos fru Weber.

EBBE RASCH

BRÜGEMAN

Mozarts svåger, Joseph Lange, började måla ett porträtt av kompositören.

📍 **Nästa stopp Stefansdomen 200 meter**

3 STEFANSDOMEN

Adress: Stephansplatz 1 • www.stephansdom.at

Bara två av barnen Mozart överlevde

Den 4 augusti 1782 gifte sig Mozart med Konstanze Weber vid en enkel ceremoni i Wiens stora domkyrka, Stefansdomen. De var gifta fram till kompositörens död nio år senare, och Konstanze hann föda sex barn på bara åtta år. Endast två av dem överlevde: Karl och Franz.

Konstanzes hälsa försämrades av de många graviditeterna och när hennes man dog lämnade han efter sig en stor skuld. För att tjäna pengar arrangerade hon konserter, gav ut notböcker och

arbetade på en Mozartbiografi. År 1798 mötte hon den danske diplomaten Georg N. Nissen. De gifte sig, flyttade först till Köpenhamn och sedan till Salzburg där Konstanze dog år 1842.

Domkyrkan var platsen för Mozarts bröllop i augusti år 1782.

EBBE RASCH

BRÜGEMAN

Konstanze födde Mozart sex barn, men bara två överlevde.

📍 **Nästa stopp Mozarthuset 300 meter**

4

MOZARTHUSET

Adress: Domgasse 5 • www.mozarthausvienna.at

Lyxvåningen har blivit museum

På bara tio år hann Mozart bo på elva olika platser i Wien. Våningen en trappa upp på Domgasse var den förnämsta. Familjen Mozart flyttade in 1784 när karriären stod på topp. Här skrev han flera av sina storverk – bl.a. operan *Figaros bröllop*. Verken gjordes på beställning och Mozart var snabb med att skriva sina kompositioner som genererade ganska mycket pengar. Utöver det hade han privatelever, gav många konserter, sålde noter och tack vare sitt medlemskap i frimurarorden hade han goda kontakter med potentiella kunder.

I dag rymmer byggnaden museum, kafé och konsertsal.

📍 Nästa stopp Jahns konsertsal 400 meter

5

JAHNS KONSERTSAL – NUMERA CAFE FRAUENHUBERAdress: Himmelfortgasse 6 • <http://cafe-frauenhuber.at>**Konsertkalendern fulltecknad**

Mozart hade medverkat vid tusentals konserter ända sedan han var tre år gammal. Även i Wien var kalendern fullbokad med engagemang. Varje år presenterade han 3-4 nya pianokonserter vid välbesökta uppträdanden med sig själv som solist. Däremellan gav han en mängd mindre konserter i privata hem och små konsertsalar. Så många arrangemang gav honom anseende och inkomster men även en del utgifter. Vanligtvis måste Mozart själv se till att få pianot fraktat från hemmet till kvällens konsertsal och under en period ägde han en egen vagn med kusk som skötte transporterna.

Den lyxen hade han dock inte råd med i det långa loppet. Familjen hade både tjänstefolk och dyra vanor, och även om Mozart var en av tidens allra största musikaliska stjärnor, plågades han av dålig ekonomi under i stort sett hela sin karriär.

Den 4 mars 1791 spelade Mozart sin sista offentliga konsert. Det gjorde han inför 400 åhörare i Jahns konsertsal som låg där det klassiska Cafe Frauenhuber har huserat sedan år 1824.

📍 Nästa stopp Familjens sista hem 200 meter

Mozart tjänade mycket pengar på att spela för Wiens förmögna medborgare.

6

FAMILJENS SISTA HEM

Adress: Rauhensteingasse 8

Mozart dog utblottad

Den 30 september 1790 flyttade Mozart ännu en gång. Denna gång till en lägenhet bara ett stenkast från Tyska ordens hus.

De senaste åren hade varit svåra för familjen. Konstanzes hälsa vacklade, och ekonomin var extremt dålig. Mozart hade dragit ned på antalet konserter, bara fått några få beställningar och tvingats att låna pengar av sina bröder i logen. I historiska dokument antyds att han dessutom förlorade enorma summor på spel.

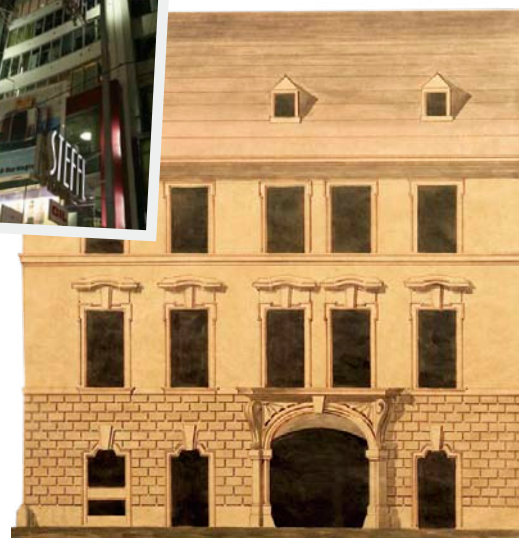
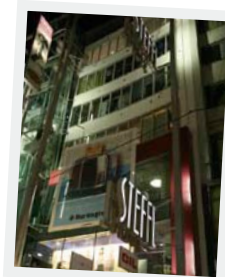
Situationen verkade dock gå mot det bättre. På några veckor under hösten år

1791 skrev han succéoperan *Titus* och i september hade *Trollflöjten* premiär. Den blev genast en klassiker.

Men Mozarts tid var på väg att rinna ut. I november dirigerade han uruppförandet av en kantat till frimurarorden. Det blev hans sista framträdande. Under en resa till Prag i augusti hade han blivit sjuk och tillståndet försämrades nu hastigt. Natten till den 5 december dog den 35-åriga stjärnan. Han lämnade efter sig en skuld som skulle motsvara nära 1,2 miljoner kronor i dag.

I dag håller varuhuset Steffl till på den adress där Mozarts sista hem låg.

EBBE RASCH

Familjen bodde i en lägenhet på fyra rum i fastigheten som revs år 1847.

POLFOTO/CORBIS

📍 Nästa stopp Michaelerkyrkan 500 meter

MICHAELERKYRKAN

Adress: Michaelerplatz • www.michaelerkirche.at

Elev skrev ofullbordat rekviem

Under sina sista veckor i livet arbetade Mozart för fullt. I juli 1791 kontaktades han av en mellanhand som beställde ett rekviem – sorgemusik för en avliden – för en anonym kunds räkning. En generös bonus utlovades när kompositören var färdig, och den skuldyngde och allt svagare Mozart gjorde vad han kunde för att slutföra arbetet. Men han led av svåra smärtor, och hans kropp svullnade så småningom upp så mycket att han inte längre kunde föra pennan.

Enligt hustrun Konstanze hade Mozart en föraning om att verket skulle bli hans eget rekviem. Ställd inför en framtid som

fattig änka lät hon honom arbeta på beställningsverket ända fram till den 4 december – kvällen innan han dog.

Kunden visade sig vara greve Franz von Walsegg som ville få det att verka som om han själv komponerat verket till sin avlidna hustru. Men ett ofullbordat verk var inte mycket värt. Utan att tala om för greven att Mozart var död lät Konstanze därför sin makes elev Süßmayr färdigställa arbetet. Konstanze hävdade senare att Mozart hade gett Süßmayr noggranna instruktioner, men kanske var det en önskan om att rekvietet skulle gå till historien som ett verk av Mozart som fick henne att tänja lite på sanningen.

Verket hade sitt uruppförande i Michaelerkyrkan.

EBBE RASCH

GRITENOR

Mozart filade på sitt rekviem in i det sista men hann inte färdigt.

Den 10 december 1791, fem dagar efter Mozarts död, uruppfördes verket vid en minneshögtid i Michaelerkyrkan.

Nästa stopp Mozarts minnesmärke 1.000 meter

MOZARTS MINNESMÄRKE

Adress: Burggarten, Burgring 1

Dödades han av rivalen?

År 1896 skapade Viktor Tilgner det minnesmärke över Mozart som står i Burggarten. Efter kompositörens död sörjde såväl folket i Wien som musikalskare över hela Europa. Familjens läkare slog fast att dödsorsaken var ett allvarligt fall av infektionssjukdomen tuberkulos, själv ansåg Mozart att han hade förgiftats. Mördaren skulle vara hans rival, kompositören Salieri. Moderna undersökningar pekar på en streptokockinfektion.

Nästa stopp Haus der Musik 900 meter

JOSEPH WILIBROD MAHLER

På sin dödsbädd lär Salieri ha hävdat att han förgiftat Mozart.

HAUS DER MUSIK

Adress: Seilerstätte 30 • www.hausdermusik.com

Mozarts genialitet ööverträffad

Trots att han dog redan när han var 35 år hann Wolfgang Amadeus Mozart skriva omkring 50 symfonier, 23 pianokonsalter, drygt 20 operor och hundratals andra kompositioner. Musikgeniet komponerade sina stycken snabbare än han kunde skriva ned noterna på pappret, och hans samlade verk fyller 170 cd-skivor. Jämförelsevis skrev en annan av Wiens stora klassiska kompositörer, tysken Ludwig van Beethoven, bara nio symfonier, fem pianokonsalter, en

opera och en del kammarmusik för mindre ensembler.

Det mest anmärkningsvärda är dock inte kvantiteten, utan kvaliteten på hans musik. Redan under sin livstid var Mozart en mycket ansedd kompositör, och hans populära verk uppfördes ständigt på Europas finaste konserthus. Den 14 år yngre Beethoven inspirerades mycket av Mozart, och Haydn, en av Mozarts stora förebilder, sade efter Mozarts död att världen inte skulle få se ett musikaliskt geni av samma kaliber på hundra år.

Mozart behärskade i stort sett alla musikgenrer till perfektion, från sakral musik till ren underhållning, från pianosonater till enorma verk för orkester. Samtidigt var han nyskapande inom flera genrer och trendsättande i flera generationer efter sin död.

Det kanske mest unika är att hans musik fortfarande är flitigt uppförd och spelas in än i dag. I Wien lever hans arv kvar och intresserade kan få inblick i hans verk på stadens utmärkta musikmuseum, Haus der Musik, som har ett rum tillägnat Mozart.

Mozart komponerade över 600 musikstycken.

PIETRO ANTONIO LORENZONI

Extratur

Schloss Schönbrunn

När Mozart var sex år gammal besökte han Wien för första gången. Underbarnet var då ute på en större Europaturné med sin far och syster, och i Wien bjöds de in att spela för kejsarinnan Maria Theresia på slottet Schönbrunn. Kejsarinnan blev mycket fascinerad av den unge pianisten som imponerade, bland annat genom att spela med pianot täckt under en duk.

År 1786, när Mozart hade flyttat till Wien, mötte han sin konkurrent Salieri i slottets orangeri. Kejsar Josef II hade låtit de två kompositörerna utmana varandra i en musikalisk tävling, och Salieri,

kejsarens egen kapellmästare, vann.

Adress:
**Schönbrunner
Schloßstrasse
47-49**
• **www.
schoenbrunn.at**
• **U-Bahn-linje
U4 till Station
Schönbrunn – gå
ca 400 m**

EBBE RASCH

Det vackra slottet var sommarresidens för den österrikiska kejsarfamiljen, och är i dag en populär turistattraktion.

Extratur

Sankt Marx-kyrkogården

Efter en ceremoni i Stefansdomen begravdes Mozart i en anonym grav på en kyrkogård i stadens utkant den 7 december 1791. Kanske delade han grav med andra avlidna. Exakt var han ligger vet man inte. År 1859 fick kyrkogården ett litet Mozartmonument som sedan dess har flyttats. I dag markerar en ängel och en avbruten pelare ungefär den plats där den store kompositören lades till sin sista vila.

Adress: Leberstrasse 6-8.
• **Spårvagn nummer 71 till hållplatsen Sankt Marx – gå ca 600 meter.**

EBBE RASCH

En dödgrävare byggde det anspråklösa monumentet av kasserade gravstenar.